

„Úspech nevytvárajú peniaze,
ale sloboda zarábať ich“

Nelson Mandela

Obsah

Spravíme z kapitálového piliera priebiežny?
str. 2

Budeme míňať, aby sme mali viac?
str. 2

Vláda podporí recykláciu kameniva
str. 3

Skeptici a tešitelia
str. 5

Ani zrušenie II. piliera by poisťovní nevylicilo
str. 7

Prečo budeme platiť vyššie dane
str. 8

Keď Fico a Filko počítajú
str. 8

Desať pilierov ekonomickej múdrosti
str. 10

Kde je chyba v štrukturálnych fondoch?
str. 10

Seminár rakúskej ekonómie III.
str. 12

The Liberty Camp
str. 13

Pro/Anti Market
str. 15

www.INESS.sk

The Liberty Camp 2012

Medzinárodný letný kemp, Vrútky 24.6.-30.6.

Pre anglicky hovoriacich študentov so záujmom o ekonómiu a filozofiu slobody

www.iness.sk/lec/

Viac info na str.13

Editorial

Richard Ďurana

Opäť sa nám podarilo preskočiť jar a začať s letom a slnkom naplno už v máji. Ani slnečné rána však nebo nad európskym hospodárstvom nerozjasnili.

Vláda zverejnila svoje programové vyhlásenie. Pre niekoho významný dokument, z nášho pohľadu málopravý text s viacerými významnými rizikami. Ktoré to sú sa dočítate v článku *Vláda podporí recykláciu kameniva*.

Medzi málo hovoriacimi frázami sa však už vyskytujú aj konkrétnejšie návrhy, ktoré boli avizované ešte pred voľbami – zvyšovanie daní a otvorenie druhého dôchodkového piliera. V článku *Spravíme z kapitálového piliera priebiežny?* reagujeme na postoj predstaviteľov dôchodkových správckých spoločností, ktorým zdá sa na srdci leží viac existencia veľkého druhého piliera než majetok sporiteľov, ktorý ochotne ponúkajú štátu na investovanie. To, že druhý pilier pokúša (nielen) slovenských politikov v snahe konsolidovať verejné financie neprekvapuje, je to jedna z najmenej bolestivých ciest ako sa dostať k zdrojom navyše, postoj správcov našich úspor ale zamrzal. Problémom deficitných verejných financií a rovnako deficitného prvého priebiežneho piliera vonkoncom nie je druhý súkromný kapitalizačný pilier, ako uvádzame v článku *Ani zrušenie II. piliera by poisťovní nevylicilo*.

O zvýšení progresivity dane z príjmu až na úroveň 25% pre tzv. „milionárov“ sa už toho popísalo dosť. Debata sa teraz víri aj okolo majetkových daní. O vyslovených a nevyslovených návrhoch zvyšovania daní pochádzajúcich z ministerstva financií píšeme v článku *Keď Fico a Filko počítajú*.

Problémom eurozóny sa v Market Finesse venujeme už tradične. V tomto čísle napríklad v článku *Plavba Titanicom*. Tým z vás, ktorí sa o túto tému zaujímajú bližšie, či už z osobných alebo profesionálnych dôvodov, odporúčam našu stránku Euro Kríza (eurokriza.sk), na ktorej nájdete nielen aktuálne informácie o dianí v eurozóne ale aj náš týždenný newsletter *Budiž Euro!*, ktorý vtipne a zároveň fakticky sumarizuje udalosti týkajúce sa (nielen) eura.

V tomto čísle sa venujeme aj otázke vyčerpania prírodných zdrojov, ktorým nás strašia mnohí skeptici už viac než sto rokov. O tom, že trh a ľudská kreativita sú dostatočne silným nábojom v tomto nekonečnom zápase píšeme v článku *Skeptici a tešitelia*.

Na konci apríla sme na Slovensku spoluorganizovali medzinárodnú konferenciu *The 2012 Free Market Roadshow*, ktorá sa postupne uskutoční aj v ďalších 12 európskych mestách. O podujatí, na ktorom sa vystúpili výborní zahraniční rečníci i členovia INESS píšeme na strane 14.

Minulý mesiac sme organizovali tretí ročník nášho vlnkového vzdelávacieho podujatia pre vybraných VŠ študentov *Seminár rakúskej ekonómie*. Sedem lektorov, z toho dvaja zahraniční, štyridsaťštyri študentov a štyri intenzívne dni plné prednášok a diskusií. Viac o podujatí sa dočítate na strane 12.

Do pozornosti vám dávame aj v poradí už šiesty *The Liberty Camp*, ktorý v spolupráci s americkým The Language of Liberty Institute organizujeme na prelome júna a mája. Na tomto týždňovom podujatí bude väčšina lektorov spoza oceánu a hraníc Slovenska, zastúpenie študentov bude tak ako každý rok medzinárodné. Ak chcete diskutovať o slobode, filozofii, práve, ekonómii a morálke celý týždeň v anglickom jazyku, neváhajte sa prihlásiť! Ak poznáte niekoho, koho by mohol camp zaujímať, budeme radi, ak mu túto informáciu posuni-ete. Viac o podujatí sa dočítate na strane 13.

Po dlhšom čase tiež pripomíname, že INESS má svoju knižnicu otvorenú pre verejnosť, ak máte záujem o ekonomickú literatúru, pokojne sa zastavte.

Prajem vám príjemné a inšpiratívne čítanie,

Richard Ďurana

Spravíme z kapitálového piliera priebežný?

Juraj Karpiš

V druhom dôchodkovom pilieri majú sporeli veľký balík peňazí (4,9 mld. eur). Pokušeniu znížiť deficit verejných financií alebo uľahčiť financovanie štátneho dlhu ukoristením týchto zdrojov už podľahli politici v Maďarsku, Portugalsku či Írsku. Preto neprekvapuje, že to skúsi aj nová slovenská vláda. Jej predstavitelia svoju antipatiu k privatizácii sporenia na dôchodok neskrývali už dávno pred krízou. Čo prekvapuje, je presvedčenie časti verejnosti, niektorých na prvý pohľad rozumných politikov, či dokonca samotných dôchodkových správckovských spoločností, že to je dobrý nápad:

„Šéf DSS si vie predstaviť, že by 40 percent

majetku, ktorý spravujú, investovali do dlhopisov štátu a diaľničných dlhopisov. Štátu by sa tým znížilo riziko, že si nevie požiť na trhoch peniaze. Znížil by sa aj tlak na úročenie štátom vydaných dlhopisov.“

Ja mám riskovať dôchodkové úspory na to, aby som tunajším politikom uľahčoval konsolidáciu? Ochota správckov mojich peňazí ratovať vládu je zarážajúca. Ak DSSka za moje peniaze nakúpi slovenské dlhopisy, načo vlastne existuje druhý pilier? Nakúpením slovenského dlhopisu z mojich dôchodkových úspor mám rovnakú pohľadávku a riziko z platobnej neschopnosti Slovenska, ako ľudia v prvom pilieri. Ďakujem pekne,

rizika slovenskej ekonomiky a platobnej neschopnosti štátu mám už teraz až po krk (zdravotníctvo, školstvo, infraštruktúra, sociálny systém, polícia, trh práce...). Práve diverzifikácia bol jeden z dôležitých dôvodov pre vstup do druhého piliera.

Nakúpením slovenských dlhopisov sa z druhého piliera stane obdoba prvého, priebežného. Jeho výnosy totiž budú financované z daní a odvodov dnešných pracujúcich rovnako ako dôchodky v prvom pilieri. Navyše bude zbytočne drahý. Budú totiž z neho nadarmo živé DSS-ky.

SME, 15.4. 2012

Budeme mňať, aby sme mali viac?

Martin Vlachynský

S nástupom nového francúzskeho prezidenta Hollanda, ale aj s pádom vlády v Holandsku, Rumunsku či volebným patom v Grécku sa v Európe začína obracať rétorika. Viacerí politici tvrdia, že dosť bolo škrtov, treba začať mňať, aby sme podporili rast a konečne pohli s rastúcou nezamestnanosťou a stagujúcimi ekonomikami.

Medzi navrhované opatrenia patrí otvorenie ešte ani neratifikovaného fiškálneho paktu, intenzívnejšie zapojenie Európskej centrálnej banky, ktorá má novými pôžičkami podporiť rast, či navrhovaná nová verzia Marshallovho plánu, cez ktorú by sa malo naliať do infraštruktúry 200 miliárd eur.

Mosty nikam

Pôvodný Marshallov plán riešil v Európe rozbombardovaný fyzický kapitál, zatiaľ čo dnes trpíme „rozbombardovanými“ verejnými financiami a bankovým systémom. Európski politici tak chcú liečiť zlomenú ruku rovnakou medicínou ako cukrovku.

Nová diaľnica či most, samozrejme, zvýšia rast v rokoch, keď sa budujú, a dokonca čím sú predraženejšie, tým lepšie pre HDP. Problém s verejnými investíciami je ten, že o nich rozhodujú politické záujmy, a nie ich skutočná produktivita. V momente, keď ich treba splácať, prichádza väčšina bolesti,

ktorá prevyší pôvodný rast.

Tento recept proti kríze zvolilo pred dvoma desaťročiami Japonsko, keď začalo vo veľkom stavať diaľnice a mosty nikam za cenu obrovského nárastu dlhu.

Výsledok? Japonec, koncom 80. rokov najbohatší obyvateľ Ázie, je dnes chudobnejší ako obyvateľ Singapuru, Hongkongu, Taiwanu a v najbližších rokoch ho predbehne aj obyvateľ Južnej Kórey.

Zmrazenie platu úradníkov nie je reforma

Po príklady neúčinnosti umelých investícií nemusíme chodiť ďaleko. Kto navštívil horúceho kandidáta na bankrot Portugalsko, určite si všimol tie nedávno vybudované krásne dlhé cesty, po ktorých sa môžu nezamestnaní Portugalci prevážať tam aj naspäť.

Rast HDP prestal byť prostriedkom k lepšiemu životu ľudí v budúcnosti, ale stal sa cieľom sám osebe. Verejné výdavky vo väčšine členských štátov narástli v poslednom desaťročí zhruba o štvrtinu. Kozmetické škrtý rádo vo desiatinách percenta predstavujú len mierne spomalenie tohto trendu.

Zmrazenie platu úradníka či zrušenie štátneho folklórneho súboru nie sú reformy, ale len bezvýznamné kvapky v mori verejných výdavkov, ktoré rastú kríza-nekríza.

Opatrenia, ktoré navrhujú Hollande a spol., nie sú zmenou, práve naopak, sú len prítvrdnením toho, čo Európa v posledných rokoch robila.

V politike neplatí to, čo v bežnom živote áno

Verejné rozpočty sú zafažované neudržateľným sociálnym systémom, z ktorého sajú takmer všetci, a na tých, ktorí ho skutočne potrebujú, ostáva málo. Zafažuje ich neférová podpora odvetví, ktoré majú najsilnejších lobistov.

Objem zdrojov ďalej znižuje rastúca miera nezamestnanosti ako nechcený dôsledok prerégulovaných pracovných trhov, ktoré sú pre mladých ľudí a nízko kvalifikovaných pracovníkov nedobytnou pevnosťou.

Netreba zabudnúť ani na superdrahý finančný systém, ktorý ťaží z nášho panického strachu pripustiť akýkoľvek bankrot.

V bežnom živote odsudzujeme nezamestnaných susedov, ktorí si berú každý mesiac nový spotrebný úver so stále vyššími úrokmi, aby splatili ten starý a prikúpili k tomu televízor, ale politici s rovnakým plánom nám imponujú. Pritom jediný rozdiel je v tom, že ten sused si to skôr či neskôr odskáče sám...

SME, 10.5. 2012

Plavba Titanicom

Juraj Karpiš

Dnešné problémy Európy sa s obľubou opisujú ako následok americkej finančnej krízy alebo nezodpovedných lokálnych politikov, ktorí príliš popustili uzdu verejných výdavkov. Také jednoduché to nie je. Hlavným páchatelom je samotné euro.

Napríklad to, čo sa stalo v Írsku, určite nemožno redukovať na historku o zlých špekulantoch z USA. Írske verejné financie boli v poriadku, až kým nepraskla bublina v ta-

mojších nehnuteľnostiach. Padajúce ceny pochovali komerčné banky, ktorých záväzky následne prebrali írski daňoví poplatníci. Pre budúce fungovanie eurozóny je kľúčová otázka, odkiaľ sa tá bublina nabrala.

.dočasné zázraky

Bublina v nehnuteľnostiach či gréckom verejnom sektore vytvorilo euro a dekáda monetárnej politiky Európskej centrálnej banky

(ECB). Vstup do eurozóny znamenal pre krajinu PIGS (Portugalsko, Írsko, Grécko, Španielsko) výhru v lotérii. Akoby zrazu získali záračný mešec na kapitál. Ešte koncom 90. rokov muselo napríklad Grécko na 10-ročných štátnych dlhopisoch platiť vyše 10-percentný úrok, po zvedení eura pár rokov neskôr úroky klesli ani nie na polovicu. Boli takmer identické ako na nemeckom dlhu. Zázrak? Nie. Samozrejme, Grécko sa za pár

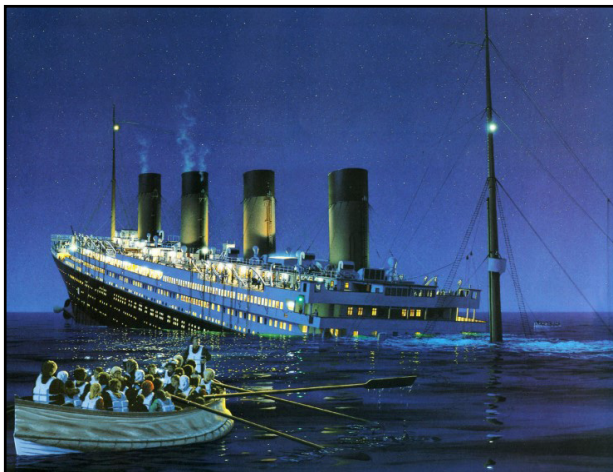
rokov vďaka fantómovému sľubu politikov dodržiavať pravidlá Paktu stability a rastu zrazu nezmenilo z chronického bankrotéra na vzor fiškálnej zodpovednosti s nemeckou poctivosťou v platení daní. Veď fiškálne pravidlá krajina nedodržiava ani pri vstupe. Riziko nezmizlo, len sa prerozdeleno a presunulo na iné krajiny. Európski politici totiž urputne celý svet presviedčali, že menová únia je ekonomicky homogénny celok pod prísny dohľadom pravidiel Paktu stability a rastu, kde krajiny s eurom nebankrotujú. Túto euroilúziu podporovala ECB, ktorá pri refinancovaní komerčných bánk nediskriminovala podľa rozličného rizika emitenta a akceptovala ako zábezpeku dlhopisy všetkých krajín menovej únie za identických podmienok. ECB tým zvyšovala dopyt komerčných bánk a súkromného sektora po dlhu z rizikovejších krajín. Ten v kombinácii s neprirodzene nízkymi úrokmi stanovenými ECB viedol k dočasným ekonomickým zázrakom v periférii.

.prípád Španielsko

Euroilúzia bola úspešne vytvorená a banky sa podľa nej začali správať. Niežby súkromní investori niekedy naozaj uverili, že krajina v eurozóne nikdy nemôže skrachovať. Skôr signály politikov a správanie ECB interpretovali ako deklaráciu implicitnej garancie platobnej schopnosti periférnych krajín zo strany bohatších krajín jadra. Napokon, ich odhad bol naozaj správny.

Takéto umelé zníženie rizika zásadne zatriktívnilo krajiny PIGS a začalo do nich prúdiť mnoho novovytlačených eur z ECB

a zároveň kapitálu z krajín jadra. Rápidne rástol objem úverov, klesala nezamestnanosť, prudko rástli mzdy a ceny nehnuteľností. Napríklad v Španielsku bolo medzi rokmi 2001 a 2006 vytvorených až 50 % všetkých nových pracovných miest v EÚ. Krajina zažila nevídaný stavebný boom financovaný explóziou úverov domácnostiam a firmám – po zavedení eura narástli v pomere k produktu o neuveriteľných 200 % a prekročili 150 % HDP. Nové peniaze a úvery znížili nezamest-

nanosť a všetci si užívali pocit bohatstva.

Dnes je v Španielsku 23-percentná nezamestnanosť a HDP klesá. Ceny nehnuteľností padajú čoraz rýchlejšie a v krajine sú mestá duchov – odhaduje sa, že je tam 1,5 milióna nepredaných nových alebo prázdnych domov, bytov, a nedokončených jednotiek, ktoré patria prevažne nesolventným bankám. Z hľadiska počtu obyvateľov takmer sedemkrát väčšia krajina USA ich

má na predaj „len“ 2,3 milióna. Deficity verejných financií sa nedarí znižovať a celkový dlh (štát spolu so súkromnou sférou) Španielska dosiahol v roku 2011 363 percent HDP. Španielsko je ďalším pacientom, ktorý nás pravdepodobne čochvíľa požiada o finančnú pomoc.

.slepá viera

Zle sú na tom aj ostatné PIGS krajiny, v Grécku je hospodárska depresia. Na druhej strane, v Nemecku nezamestnanosť padla na najnižšiu úroveň od zjednotenia krajiny, mzdy rastú najrýchlejšie za posledné dve desaťročia a ceny nehnuteľností sa tam začali dynamicky nafukovať. Práve tento rozpor medzi jadrom a periferiou bolestivo ilustruje dilemu, do ktorej Európu dostala snaha politikov nanútiť rôznorodým krajinám hlbšiu integráciu zavedením spoločnej meny. Plánovači v ECB, ktorí veria vo svoju schopnosť určovať úroky lepšie ako trh, tak opäť stoja pred zaujímavou otázkou. Aká je správna cena úverov (základná úroková sadzba) v menovej únii krajín s 5,7 % a 23,6 % nezamestnanosťou?

Európski politici teraz iba splašene behajú po palube a hasia akútne, stále nové a nové požiare. Lenže, aby menová únia mohla fungovať bez toho, že by dochádzalo k opätovnému kumulovaniu nerovnováh a nafukovaniu bublín, bude potrebná zásadná reforma fungovania monetárnej politiky a finančného systému v Európe. A o tej je hrobové ticho.

.týždeň, 14.4. 2012

Vláda podporí recykláciu kameniva

Radovan Ďurana

Upozornenie: Predložený text nie je analytickým materiálom. Môže však obsahovať poučné príbehy.

Programové vyhlásenie vlády (PVV) je dokument, ktorý možno odporučiť na čítanie len najväčšiemu nepriateľovi. Teoreticky, keďže voliči SMERu väčšinou nečítali ani volebný program, a nebudú čítať ani PVV, môžu čitatelia vnímať PVV ako prefikovaný trest jeho autorov (svojim nepriateľom). Dočítať ho do konca sa dá len zo zaťatými zubami.

Názov tohto blogu nie je ustretelený. Recyklácia kameniva je skutočne zámerom vlády:

Vláda vytvorí podmienky pre využívanie domácej suroviny základne pre stavebníctvo, podporí „zelenú“ ťažbu nerastov, recykláciu kameniva a výrobu „zelených“ stavebných výrobkov („zelené“ budovy).

Tento útržok z PVV je metaforou postoja súčasnej vlády k spoločnosti. Na Slovensku je kameňa habadej, rovnako šikovných a rozumných stavbárov, ktorí sa na základe ceny vedia rozhodnúť, čo a kde sa oplatí

recyklovať a čo nie. Nová vláda však tento proces nechce nechať len tak, bárs akému investorovi, nebudaj developerovi. Potrebná je viditeľná ruka štátu:

Vláda navrhne posilnenie rozsahu, obsahu a intenzity činnosti štátu, ktorého funkcie boli v nedávnej minulosti neprimerane oslabované. Je nevyhnutné nanovo definovať priestor na intervenciu štátu, jeho nezastupiteľné miesto pri prekonávaní krízy a riešení problémov, typických pre začiatok 21. storočia. Vytvorí sa tak predpoklady prechodu na moderné vládnutie vykonávané v súlade so základnými hodnotami a cieľmi EÚ.

To je celé. Čítať 50 stranový dokument netreba, pretože v ňom nie je dohromady nič špecifikované, prítomný je akurát duch posilňovania role štátu. Pri troche úsilia sa možno dá zopár viet označiť ako riziká. A niektoré dokonca ako príležitosti (zámerne nepoužívame slovo pozitíva, lebo výsledok sa môže významne odlišovať od zámeru). Ďaleko viac je ale textu, ktorý má cenu skôr literárnu, objaviť si aj novotvary, ba miestami si dovoľím

tvrdiť, že ide o text vtipný. Kto vydrží čítať do konca, môže skúsiť uhádnuť dve náročné hádanky.

Najprv tie riziká:

Vieme vaše šťastie vypočítať:

Vláda vyslovuje politickú podporu strategickému vládnutiu ako základnému predpokladu uplatnenia tohto inštitútu. Uprednostňujeme prostredie politickej stability, silnej a stabilnej vlády zameranej nie na veľký počet operatívnych úloh, ale skôr na koncepčnú, systémovú a efektívnu prácu. Vláda považuje za nevyhnutné, aby sa formovali vedecké kapacity orientované na skúmanie budúcnosti krajiny. Bude uvažovať aj o vytvorení centra pre strategické riadenie na úrovni vlády.

Vláda chce daňami zabezpečiť ekonomický rast:

Dlhodobý sociálno-ekonomický rast bude zabezpečený cieľavedomou a systémovou daňovou politikou. Zavedie dlhodobé strategické plánovanie s cieľom zvýšiť efektívnosť

a sociálnu spravodlivosť daňového systému, ktoré bude zároveň podporovať podnikanie.

Zlyhanie trhu nesmie chýbať:

V prípadoch zlyhania samoregulačných trhových mechanizmov prijme v súlade s legislatívou EÚ primerané opatrenia, aby zabránila nežiaducemu cenovému vývoju.

Keď zlepšovanie podnikateľského prostredia vzbudzuje hrôzu:

V rámci hospodárskej politiky štát bude naďalej pôsobiť na podnikateľské prostredie prostredníctvom skvalitňovania svojej „organizátorskej“ funkcie rozvojom jednotlivých politik, najmä ich účelnejšou a účinnejšou koordináciou

Zapojíme Rakúsko do RVHP?

Vláda pripraví programy – rozšírenia produkcie slovenských podnikateľských subjektov pre významných strategických priemyselných výrobcov v SR, v štátoch V4 a v Rakúsku.

Fatálny záväzok:

(Vláda) Využije overené formy výstavby diaľnic formou PPP projektov.

Kúpia im nové žeriavy:

Vláda považuje za potrebné vytvárať podmienky, aby stavebníctvo dosiahlo takú úroveň, ktorá umožní slovenským firmám presadiť sa v konkurencii na zahraničných trhoch v krajinách EÚ, ako aj na domácom trhu.

Teraz príležitosti:

Toto im navrhujeme už 6 rokov:

Základ ekonomizácie verejnej správy bude postavený na skúmaní nákladovosti jednotlivých produktov, resp. činností verejnej správy. Táto analýza bude tiež východiskom pre racionalizáciu správy majetku štátu a jeho centralizáciu.

Druhý pokus so štátnou realitnou agentúrou – dôjde na privatizáciu prebytočného majetku?

Ďalšie úspory vláda predpokladá po reforme a audite štátnej a verejnej správy s cieľom znížovania výdavkov a zvyšovania kvality a dostupnosti jej služieb, prostredníctvom centralizácie obstarávania, či zriadenia štátnej realitnej agentúry.

Ešte to môže dopadnúť tak, že transakčná daň nebude dobre fungovať v iných kraji-

nách, a tak nebude škodiť ani našim sporiťelom a investorom:

S prihladnutím na skúsenosti v okolitých štátoch vláda zvaží zavedenie dane z finančných transakcií.

Jediný prípad, keď vláda ide do sporu so svojimi voličmi:

Vláda posúdi nadštandardne vysoký počet štátnych sviatkov a voľných dní a za podmienky jednotnej dohody so sociálnymi partnermi predloží návrh na ich primerané zníženie.

Prepíšeme účtovnícku históriu:

Vláda bude podporovať podnikateľské prostredie znížením administratívnej náročnosti formou systémového regulovania rozsahu vedenia účtovníctva, zostavovania účtovnej závierky a výročných správ.

Aspoň toto keby sa podarilo splniť:

Prostredníctvom nového Stavebného zákona, ktorý vláda navrhne, sa zásadným spôsobom skráti a zjednoduší administratívna náročnosť povoľovania stavieb a ustanovia sa lehoty vyjadrení dotknutých orgánov štátnej správy a úkonov v územnom a staveb-

ZLEPŠÍME SPPOLOČNE SLOVENSKO

POŠLITE NÁM PROJEKT, ktorý vylepší miesto, kde žijete.

SPP má novú energiu, s ktorou pomôže vašim projektom.
Zapojte sa aj vy a získajte podporu do **10 000 eur** na projekt!

viac informácií na **www.sppolocne.sk**

SPP PRE BUDÚCNOSŤ

nadácia **SPP** © **EkoFond**

nom konaní

Literárne okienko

Budujeme svetlejšie zajtrajšky:

Vláda presadí hospodársku politiku pozostávajúcu z odvetvových a prierezoých politík, ako hlavný nástroj na podporu rozvoja reálnej ekonomiky.

Nové slovo slovenčine:

Pri absencii vlastnej menovej politiky bude vláda cielene zvyšovať účinnosť nástrojov finančnej politiky pri sociálno-ekonomickom rozvoji, ako aj pri zabezpečovaní konsolidovanosti a dlhodobej udržateľnosti verejných financií.

Umenie nemožného:

Vláda využije ústavný zákon o rozpočtovej zodpovednosti na posilnenie dlhodobej udržateľnosti hospodárenia tak, aby bola zabezpečená sociálna a hospodárska súdržnosť spoločnosti a solidarita medzi súčasnými a budúcimi generáciami.

Umenie nemožného II:

Posilňovanie verejných financií prostredníctvom zvyšovania rentability štátnych aktív a skvalitňovania podnikateľskej funkcie štátu je obzvlášť dôležité teraz, keď sa v dôsledku globálnej krízy zvýšili národohospodárske náklady ekonomického rastu.

Umenie nemožného III (kde sa stratil kozmický výskum?):

Za kľúčové vláda považuje oživenie priemyselného výskumu a vývoja najmä v oblasti-

ach: nanotechnológií, digitálnych priemyselných technológií a inovatívnych technológií v potravinárskom priemysle, inovatívnej medicíne.

Dva v jednej vete – je libo verejnú vnútornú kontrolu? Koľko poznáte synonymá slova efektívne?

Cieľom vlády je vytvoriť také prostredie verejnej vnútornej kontroly a auditu, ktoré poskytnú uistenie, že verejné výdavky sú využívané hospodárne, efektívne, účelne a účinne.

Pozoruhodné prepojenie hazardu a štátneho vlastníctva v jednej vete:

Taktiež na strane príjmov vzrastie zdanenie hazardu a efektívnejším hospodárením podnikov s majetkovou účasťou štátu sa zvýšia ich dividendy plynúce do štátneho rozpočtu.

Poručíme vetru dešti:

Stratégia vytvárania pracovných miest a budúcnosť práce v zamestnaneckom pomere musí vytvoriť také vnútorné a vonkajšie prostredie, ktoré bude schopné neustále obnovovať rovnovážny stav medzi ekonomickými potrebami podnikateľov a spoločnosti na jednej strane a na schopnosti a efektívnu motiváciu zamestnancov na strane druhej.

Hádanka 1

Ide o konkrétne záväzky alebo nie?

Vláda urýchli pripravenosť na výstavbu nového jadrového zdroja v lokalite Jaslovské Bohunice.

Vláda podporí projekt širokorozchodnej železničnej trate z Košíc do Bratislavy a Viedne za predpokladu jeho ekonomickej realizovateľnosti.

Hádanka 2:

Hádajte, ktorý odsek patrí do roku 2006 a ktorý do 2012?

Vláda SR chce zefektívnením tohto systému nielen zachovať, ale ďalej prehĺbiť sociálne istoty policajtov, stabilizovať ich postavenie v spoločnosti a posilniť spoločenskú prestíž tohto povolania.

Vláda presadí stabilizáciu sociálneho systému policajtov a príslušníkov ostatných ozbrojených zložiek tak, aby boli dlhodobo ich pevnou oporou s cieľom posilniť spoločenskú prestíž tohto povolania.

Správna odpoveď: Je to úplne jedno

eTrend, 2.5. 2012

Skeptici a tešitelia

Martin Vlachynský

Rastúce ceny na pumpách opäť raz vyvolávajú obavy, koľko tej ropy vlastne pre nás v zemi ostáva. A kedy sa minie železo, uhlie či urán? Odpoveď môže pôsobiť prekvapujúco: Nikdy!

Odpoveď na to, ako zlepšiť materiálne postavenie človeka, ponúka mnoho ekonomických, ideologických a politických smerov. Marxisti chcú prerozdeľovať všetko, sociálna demokracia niečo, libertariáni, naopak, veria, že spoločnosť najviac zbohatne vďaka

slobodnému trhu. Ako sa však ekonómia pozerá na možnosť, že ľudské hospodárstvo narazí na obmedzenia fyzického sveta a jeho rast sa zastaví? Odborná spoločnosť je už dve storočia rozdelená na dva názorové tábory. Môžeme ich nazvať skeptici a tešitelia.

.Je nás tu veľa

Dejiny staroveku a stredoveku podávajú správy o občasných problémoch s prírodnými zdrojmi, tak ako ich chápeme my. Známym

je nedostatok dreva v Stredomorí či rozsiahla erózia pôdy v Rímskej ríši, ktorá bola jedným z dielikov skladačky jej zániku. Všetko to boli nepríjemnosti, ktoré predstavovali výzvu pre hospodárstvo vtedajších ríš, ale boli malicherné v porovnaní s hlavným obmedzením – nedostatkom ľudí. Počet poddaných predurčoval vojenskú aj hospodársku silu, bol meradlom prestíže panovníka. Niet sa čo diviť, celková ľudská populácia rástla tisíce rokov veľmi pomaly.

V roku 1 mal svet 200 miliónov obyvateľov, do roku 1000 tento počet narástol sotva na 300 miliónov a trvalo ďalších šesť storočí, kým sa zdvojnásobil. Ľudia boli zvyknutí, že počet ich susedov sa počas dekád nemenil a ak aj trocha narástol, dajaká epidémia či vojna to zakrátko vrátila do starých koľají.

Zlom prišiel s príchodom priemyselnej revolúcie. Ľudia opúšťali vidiek a pokojné mestečká sa začali rozrastať závratným tempom. S rastom obyvateľstva dorazili nové fenomény ako nezamestnanosť či rozsiahle štvrte chudobných. Práve vtedy prichádza na scénu praotec všetkých skeptikov, britský ekonóm a filozof Thomas Robert Malthus. Vo svojej Eseji o princípoch populácie z roku 1798

d'akujeme sme.sk

Radi by sme vám dali do pozornosti jednoduchú možnosť ako môžete **podporiť aktivity INESS**, medzi ktoré patrí napríklad aj projekt **Plytvanie štátu** či vydávanie mesačníka **Market Finesse**.

Môžete tak urobiť zo svojho domova či kancelárie jednoducho cez darovací portál dakujeme.sme.sk. Postup je veľmi jednoduchý a časovo nenáročný.

Priamy link je uvedený nižšie. Za vašu podporu, bez ktorej by naše aktivity nebolo možné realizovať, vám vopred dakujeme!

<http://dakujeme.sme.sk/organizacia/33/iness-institut-ekonomickych-a-spolocenskych-analiz>

opísal demografické a ekonomické mechanizmy, ktoré vedú k tragickým záverom. Obyvateľstvo podľa neho rastie geometrickým radom, zatiaľ čo zdroje obživy vzhľadom na obmedzenú plochu pôdy len aritmetickým. Zákonite tak prichádza k pravidelnému preľudneniu, ktoré príroda a spoločnosť automaticky koriguje epidémiami, vojnami a inými „preventívnymi opatreniami“.

Ľudstvo je odsúdené na tento cyklus a snažia sa postaviť sa mu môže situáciu len zhoršiť. Preto bol Malthus odporcom dovozu lacného obilia či proti zákonom na podporu chudobných. Jeho práca v britskej spoločnosti tej doby výrazne zarezonovala a vyvolala diskusie nielen na akademickú, ale aj politickú scénu. Skeptici dnes, na rozdiel od jeho veľmi hrubých, skôr symbolických prepočtov, používajú počítačové modely a štatistické metódy, ale ich záver je vždy malthusiánsky: je nás tu veľa.

.máme málo vecí

Rast obyvateľstva v 19. storočí neustal, skôr naopak. Počet obyvateľov Anglicka narástol počas sto rokov takmer štvornásobne, napriek tomu kvalita života ľudí neupadala. Mestá boli čistejšie a lepšie zásobované. Potomkovia imigrantov z vidieka bývali v murovaných domoch, boli očkovaní, navštevoval ich lekár a mali pestrejšiu stravu. Prvé obavy z preľudnenia tak v spoločnosti opadli, no strach nikdy nespí.

Oceľ, vlaky, lode, tkáčske stroje, vykurovanie, jednoducho, celá britská a neskôr do istej miery aj kontinentálna spoločnosť stála na jednej nohe – uhlí. Mladý ekonóm Stanley Jevons, neskôr známy ako spoluzakladateľ marginalistickej revolúcie v ekonomickom myslení, v roku 1865 využil rodinné znalosti oceliarskeho priemyslu na spísanie detailnej práce opisujúcej dynamiku ťažby a spotreby uhlia, nazvanú *The Coal Question*. Jej záver bol, podľa očakávania, veľmi nepríjemný. Britská spotreba uhlia vzrástla v prvej polovici 19. storočia o 40 percent každých desať rokov, a Británii tak ostávalo už len niekoľko desaťročí slávy, po ktorej sa lode, vlaky a vysoké pece zastavia a príde výrazný úpadok impéria.

Jevons sa ropného veku nedožil a my už

dnes vieme, ako to celé dopadlo. Ropa plynulo nahradila veľkú časť úloh, ktoré malo v ekonomike uhlie, a svet sa začal zaoberať inými problémami. Jevons však položil metodické základy dnešných skeptikov, ktoré spočívajú v dynamickom namodelovaní spotreby zdroja a jeho porovnaní s existujúcimi zásobami.

Trvalo takmer sto rokov, kým sa verejnosť opäť začala zaoberať fyzickou obmedzenosťou nášho sveta, no táto nová vlna diskusie bola mimoriadne plodná a vydržala až podnes. V 60. a 70. rokoch vyšlo niekoľko katastrofických prác, ktoré sa stali bestsellermi. Geológ Shellu M. K. Hubbert najskôr prichádza s teóriou Ropného vrcholu. Vedecká správa Limity rastu naservírovala politikom a biznismenom z Rímskeho klubu počítačový model konca sveta a správa Global 2000 spravila to isté o pár rokov v americkom vydaní. Celé to zastrelil ekonóm, filozof, kazateľ a poet Kenneth Boulding vo svojej knihe *Hospodárstvo prichádzajúcej kozmickej lode Zem*. Aplikoval v nej prvé dva termodynamické zákony na ľudskú spoločnosť a jej zdroje. Prvý zákon vraví o tom, že množstvo energie v uzavretom systéme je nemenné, podľa druhého sa usporiadané nezvratne mení na neusporiadané. Výsledkom je nevyhnutný postupný zánik všetkých zdrojov, ktoré ľudstvo čerpá.

Nasledovala explózia kníh, opisujúcich prichádzajúci hladomor, vyčerpanie ropy, vody, globálne ochladenie, či naopak, globálne oteplenie. S ňou prišli organizácie, iniciatívy a regulácie, ktoré majú ľudí ochrániť od ich neschopnosti predvídať budúcnosť či myslieť na dobro svojich pravnukov.

.všetko je inak

V roku 1970 boli svetové zásoby ropy 580 miliárd barelov. V roku 1997 to bolo 1 068 miliárd barelov. Dnes sa odhadujú svetové zásoby na viac ako 1 300 miliárd barelov, a to napriek tomu, že spotreba rástla v posledných dekádach okrem obdobia krízy každý jeden rok. Ako je to možné?

Prognostické modely skeptikov sú technicky bezchybné, s jednou výnimkou – nepočítajú s ľudskou vynaliezavosťou. Prírodné zdroje nie sú akýmsi externým prítokom ekonomiky, ale naopak, jej internou súčasťou. Jednoduché povedané, ľudia zdroje nenachádzajú, ale produkujú. Najlepšie to vystihol ekonóm Murray Rothbard, ktorý povedal: „naše zásoby ropy sú nekonečne väčšie ako tie, čo mali k dispozícii predchádzajúce generácie.“ Až schopnosť vyťažiť a následne použiť nejakú surovinu z nej robí prírodný zdroj, dovtedy je to len neužitočný objekt.

Skeptikom oponovalo viacero ekonómov, no vyrovnať sa im v popularite dokázal najmä jeden, Američan Julian Simon. Ten vo svojom magnum opus *Najväčšie bohatstvo* (*The Ultimate Resource*) vyslovil kacírsku myšlienku, že prírodné zdroje sú nekonečné, jediný obmedzený zdroj je človek. Myšlienkov

čerpá zo svojich predchodcov, ale poskytol niečo navyše. To, na čom stavali svoje teórie skeptici – dáta. Na rozdiel od nich sa však nepozeral na spotrebu, ale naopak, na zásoby. Spotreba surovín každým rokom rastie, ale rovnako aj zásoby týchto surovín, viaceré dokonca oveľa rýchlejšie. Napríklad medzi rokmi 1950 až 1990 narástlo množstvo dostupného bauxitu o 1 436 percent, chrómu o 500 percent či železnej rudy o 663 percent, a tak môžeme postupovať pri každej surovine. Nové zdroje sa hľadajú len vtedy, keď je to ekonomicky zmysluplné, a tak veľká časť zemského povrchu ostáva nepreskúmaná. Nehovoriac o arktických oblastiach či morskom dne. Napríklad známe zásoby ropy už od 60. rokov minulého storočia oscilujú v rozmedzí kapacity na 30-40 rokov spotreby. Nedávne objavy rozsiahlych ložísk pri Izraeli, Falklandoch či Brazílii napovedajú, že tento náskok sa bude pohodlne udržiavať.

Zásoby nerastú len vďaka objavom nových ložísk, ale aj vďaka objavom nových techník. Pár desaťročí dozadu sa do zeme zavrtal vrták a ropa buď striekala, alebo nie. Dnes vieme ťažiť zvyškovú ropu zo starých ložísk, z bridlice, z ropného piesku, vieme ju vyrábať z uhlia, z plynu či z biologických zdrojov ako repka alebo riasy. Do vzdialenejšej budúcnosti, ktorá však už nie je sci-fi, patria možnosti ťažby z veľkých hĺbok či syntetizácia ropy geneticky upravenými baktériami. Podobné je to s ostatnými látkami.

Technooptimisti ako Julian Simon alebo dánsky ekológ Bjorn Lomborg považujú rozsiahle predpovede založené na štatistikách za nezmyselné. V každej hrsti zeme sa nachádza železo, nikel či mangán a my dnes nedokážeme predpovedať, či ich naši pravníci odtiaľ jedného dňa dokážu vydolovať, alebo nie.

Ak by ste však tvrdohlavu trvali na tom, že určite aspoň niektorý prvok je obmedzený, prichádza najsilnejší argument tešiteľov. Ľudia nedopytujú prírodné zdroje pre ne samotné, ale pre služby, ktoré ľuďom ponúkajú. Železo je kujné, med' vodivá, ropa je zase skvelá instantná energia. Príklad uhlia, ktoré nahradilo vyklíčováné drevo, aby neskôr samo

prenechalo trón dovtedy bezvýznamnej rope, to skvelo ilustruje.

Simon si bol toho vedomý, a preto sa verejne stavil s Paulom Ehrlichom, mediálne známym autorom množstva katastrofických populárno-vedeckých kníh, že o desať rokov klesnú ceny ľubovoľných piatich kovov, ktoré si Ehrlich vyberie. Ceny všetkých piatich kovov poklesli a Simon vyhral. Mohol Ehrlich vedieť, že v priebehu tých desiatich rokov začne kremík nahrádzať meď, že sa objaví nové ložiská niklu, alebo že sa vylepší technológia chrómovania? Nemohol to vedieť ani on, ani Simon. Ale Simon videl, že práve vďaka vedeckému a hospodárskemu pokroku ceny všetkých komodít v 20. storočí mali klesajúci trend a stavil na správnu kartu.

A čo jedlo? To je predsa pevne dané rozlohou ornej pôdy, znie starý malthusiánsky argument. Tu platí ešte viac argument tešiteľov o tom, že výnosy sú závislé len od ľudskej

produktivity. Výnosnosť ryžových polí v Bangladéši dosahuje dnes úroveň, akú malo Japonsko v 19. storočí, teda asi tretinovú. Podobne je na tom s produkciou väčšina Ázie a Afriky. No tieto krajiny napredujú, čo sa odrazilo v poslednom polstoročí nárastom produkcie potravín o viac ako 30 percent na každého obyvateľa. Teoretické hranice sú pritom nedorozreté. Existujúce komerčne úspešné hydroponické farmy dnes dokážu produkovať približne jeden kilogram potravín denne na štyroch štvorcových metroch. To znamená, že celú sedemmiliardovú populáciu Zeme by s existujúcimi technológiami bolo možné užiť na ploche Chorvátska.

Posledná opora skeptikov sa nachádza v spomínaných termodynamických zákonoch. Ale aj tu sa dá oponovať. Zem nie je uzavretý systém, kde nič nepribúda. Prítok energie zo Slnka dosahuje priemerne 173 000 terawattov, dnešná celková spotreba energie

ľudskou spoločnosťou je 16 terawattov, menej ako 0,01 percenta toho, čo nám vesmír ponúka. Druhému zákonu, rozpadu usporiadaného systému na neusporiadaný, sa ľudstvo takisto naučilo čeliť. Vytvárame si vzorce správania, ktoré nám v čase pomáhajú korigovať naše konanie.

Nie je cieľom tešiteľov podporovať plytvanie zdrojmi. Každý spotrebovaný liter ropy či kilogram železa predstavuje pre ekonomiku náklad. Ich cieľom je upozorniť na to, že aj nepoužitie zdroja má svoju cenu. Ak by sa naši predkovia pred sto rokmi rozhodli zabrzdiť rozvoj a konzervovať uhlie, dnes by sme mali plné bane bezcenného uhlia, ale chýbali by nám vedomosti, ktoré naši predkovia získali práve vďaka tomu, že spálili to uhlie a poháňali ním vlaky či kúřili na univerzitách.

.týždeň, 6.5. 2012

Ani zrušenie II. piliera by poisťovňu nevyliečilo

Radovan Ďurana

Odvody do prvého piliera nestačia. Keby neexistoval II. pilier, poisťovní by aj tak chýbalo 1,8 mld. eur. Tie dnes berie z daní (štátneho rozpočtu) a z ostatných fondov (najmä rezervný fond solidarity).

Pre porovnanie 1,8 mld. eur je ročný výnos dane z príjmov fyzických osôb.

Ak by týchto 1,8 mld. eur malo byť platených len odvodom, skutočná sadzba dôchodkových odvodov pri neexistencii II. piliera by nebola 18%, ale 29%.

Nie, na tento výsledok nemá riaditeľ poisťov-

ne Lopatka žiadny vplyv. Hoci bilancia „jeho“ fondu (správny fond znížil výdavky o 11,4% prepustením 679 zamestnancov) pomáha znižovať potrebu dotácie poisťovne z daní, ani zďaleka to nestačí. Deficit tvoria starobné dôchodky a po novom aj fond nemocenského poistenia. Viď prehľad výdavkov a príjmov v tabuľkách.

Pozn. Na tomto mieste je tiež vhodné pripomenúť, že prípadné zníženie odvodu do druhého piliera napr. na 6%, zníži potrebu dotovania poisťovne z 1780 mil.eur na 1481 mil. eur.

vtis. Eur	skutočnosť 2010	očakávaná skutočnosť 2011	Upravený rozpočet 2012	zmena 2010-2012
Výdavky	5 947 178	6 156 748	6 499 601	9,29%
fondy, v tom:	5 818 915	6 041 175	6 385 890	9,74%
Fond nemocenského poistenia	338 462	391 523	422 576	24,85%
Fond starobného poistenia	4 436 637	4 556 532	4 814 092	8,51%
Fond invalidného poistenia	808 299	844 970	890 568	10,18%
Fond úrazového poistenia	41 124	44 360	47 676	15,93%
Fond garančného poistenia	44 054	39 822	41 073	-6,77%
Fond poistenia v nezamestnanosti	150 339	163 968	169 905	13,01%
Správny fond	128 263	115 573	113 711	-11,35%

	skutočnosť 2010	očakávaná skutočnosť 2011	Upravený rozpočet 2012	zmena 2010-2012
Poistné, v tom:	4 400 632	4 756 281	4 698 525	6,77%
nemocenské	395 712	422 760	411 579	4,01%
starobné	2 009 482	2 203 422	2 127 987	5,90%
invalidné	896 803	953 415	951 947	6,15%
úrazové	118 716	127 651	127 559	7,45%
garančné	27 007	28 548	28 786	6,59%
v nezamestnanosti	263 563	260 462	286 262	8,61%
rezervný fond solidarity	689 349	760 023	764 405	10,89%
Príjmy z garančného poistenia po uplynutí 60 dní	30 421	25 725	27 023	-11,17%
Transfery zo štátneho rozpočtu	1 517 216	1 402 405	1 780 000	17,32%

Je pochopiteľné, že ak príjmy z poistného majú v danom období vzrásť o 6,8%, ale výdavky o 9,3%, tak deficit poisťovne rastie, a s ním aj potreba transferov zo štátneho rozpočtu. Tá by mala v roku 2012 vzrásť oproti roku 2010 o 17,3%. Pokles potreby dotácie v roku 2011 bol dôsledkom lepšieho hospodárenia poisťovne a podstatne vyššieho výberu dlžného poisteného (súvisiaceho nielen z oddĺžením nemocníc a železníc), ktorý by sa ale nemal v takom rozsahu opakovať.

A ako vyzerá bilancia jednotlivých fondov? Kto koho financuje?

Do štatistiky „záporákov“ sa dostal aj fond nemocenského poistenia. V priebehu dvoch rokov dokázali politici z výrazne prebytkového fondu spraviť stratový. Podarilo sa to odchádzajúcej vláde, ktorá vehementne zvyšovala výdavky na materskú dovolenku (a chcela ešte viac). Priemerná dávka na materskú tak vzrástla z 286 eur v roku 2009 na 385 eur v roku 2011 (nárast o 35%).

Najmenej primerané sadzby ostávajú v úrazovom poistení a v poistení v nezamestnanosti. Výdavky úrazového poistenia dosahujú 35-37% príjmov, pri poistení v nezamestnanosti je to 57- 59%. Prebytky týchto fondov slúžia spolu z rezervným fondom solidarity na financovanie výdavkov starobného poistenia.

18% sadzba do prvého piliera je absolútne nedostatočná, bez ohľadu na druhý pilier. Druhý pilier by mal v roku 2012 vzrásť o 895 mil. eur, ale potreba dotovania je ďaleko vyššia (ak by nebol zavedený II. Pilier, na financovanie prvého piliera bez deficitu by bol potrebný zhruba 28% odvod (!)).

K rastu deficitu teda prispel v skutočnosti menšou mierou II. pilier. V roku 2010 bola suma postúpených transferov 800 mil. eur,

Bilancia fondov (v tis. eur)	Skutočnosť 2010	Upravený rozpočet 2012
Fond nemocenského poistenia	57 250	-10 997
Fond starobného poistenia	-2 427 155	-2 686 105
Fond invalidného poistenia	88 504	61 379
Fond úrazového poistenia	77 592	79 883
Fond garančného poistenia	-17 047	-12 287
Fond poistenia v nezamestnanosti	113 224	116 357
Rezervný fond solidarity	689 349	764 405

pričom zvyšná zo štátneho rozpočtu obsahovala ďalších 717 mil. eur. A práve tá druhá časť transferu vzrástla o 167 mil. eur za posledné dva roky, hoci odvody do druhého piliera narástli len o necelú „stovku“. Aj to vyjadruje problém súčasného nastavenia I. piliera, ktorého výdavky rastú bez ohľadu na

pomalšie rastúce výnosy z poistného (a stagnujúcu mieru zamestnanosti). Čerešničkou na torte je pritom použitie rezervného fondu solidarity, ktorý mal podľa strojcov dôchodkovej reformy byť skutočnou rezervou – Sporitelia si teda na svoje účty odvádzajú len zhruba tretinu a nie polovicu ich príspevkov na prvý pilier (nehľadiac na transfer, ktorý je financovaný aj z ich daní).

Ako sa vyrovnáva bilancia fondu starobného poistenia (v tis. eur)	Rozpočet 2012	Prepočítaný odvod zo mzdy
Sekera (rozdiel medzi poistným a výdavkami)	-2 686 105	-
Platba za výpadok kvôli II. Pilieru	895 237	-
Zvyšok transferu zo štátneho rozpočtu	884 763	5,5%
Fond solidarity	764 405	4,75%
Prevody z minulosti, alebo prebytkových fondov	141 700	0,88%
Dodatočný odvod spolu		11,1%

A preto jedným z dôležitých úprav fondu starobných dôchodkov je zavedenie vyrovnávacieho mechanizmu, ktorý by mal budúci rast výdavkov prispôbovať tempu rastu zaplatených odvodov. Inak povedané, zohľadňovať rastúci počet dôchodcov a stagnujúci počet prispievateľov.

eTrend, 26.4.2012

Prečo budeme platiť vyššie dane

Juraj Karpiš

Keby privatizáciu kontrolného 66-percentného balíka akcií bratislavského letiska v roku 2006 nezastavila nastupujúca vláda premiéra Roberta Fica, naše verejné financie by získali 160 miliónov eur.

Že privatizáciu zastavil Protimonopolný úrad výhradou proti subjektu prepojeného na Viedeň? Podnik mal teda získať druhý najúspešnejší z tendra.

Ekonomická teória a prax hovoria, že štát je zlý vlastník a manažér podnikov.

Štúdia zverejnená začiatkom tohto roka porovnávajúca manažment 10 000 spoločností v dvadsiatich krajinách hovorí, že štátom vlastnené spoločnosti boli manažované najhoršie a to naprieč všetkými sektormi, ktoré analýza skúmala.

Slovenskí politici sa rozhodli dokázať opak. Ak súdime podľa objemu investícií, tak sa

letisku v posledných rokoch naozaj darilo. Nový terminál nás stál 113 miliónov eur (69 miliónov dala prvá Ficova vláda priamo zo štátnych finančných aktív).

zvýšenie daní z domov či lepšie položených hypotékou financovaných panelákových bytov má ročne priniesť 150 miliónov eur.

Ak sa však pozrieme na počet klientov letiska a zisk, je to už horšie. Vďaka vysokým odpisom má letisko od roku 2009 stratu, ktorá vlani dosiahla 3,7 milióna eur.

Ambiciózne štátne investičné projekty viedli k tomu, že kapacita letiska čoskoro presiahne trojnásobok toho, čo treba na obsluhu existujúcich klientov.

Samozrejme, prispela aj kríza. No prečo na ňu nereagovali investície, nie je jasné. Navyše nebyť zastavenej privatizácie, kríza už nie je problém slovenského daňového poplatníka, ale nového vlastníka letiska.

SME, 13.5.2012

Keď Fico a Filko počítajú

Radovan Ďurana

Najprv sa zaskvel premiér Róbert Fico, ktorý varoval pred zvyšovaním DPH na 25%, ak sa nezvýši banková daň. Chybu v jeho výpočte poctivo preukázal poslanec Miroslav Beblavý tu. Zdá sa, že neprimerané prirovnania sa zapáčili aj vedúcemu analytickej úderky Ministerstva financií Martinovi Filkovi. Ten zase tvrdí:

„Je lepšie zdaníť polohovú rentu ako veľmi výrazne zdaníť príjmy.“

Pravda v článku o zdaňovaní nehnuteľností prevzala odhad z jeho článku, že štát by mal touto daňou vybrať 150 mil. eur.

150 mil. eur predstavuje podľa posledných daňových prognóz 7,5 % výnosov dane z príjmov fyzických osôb v roku 2013. Jedno-

duchá matematika hovorí, že 19% sadzba by musela byť zvýšená o 1,4 %, na 20,4 %, aby bol približne zabezpečený požadovaný nárast. Toto by znamenalo „veľmi výrazne zdaníť príjmy?“.

Cieľom tohto cvičenia samozrejme nie je čitateľa presvedčiť, že zvýšenie sadzby na 20,4 % je „nízke“ a preto akceptovateľné. Cieľom je upozorniť na zvláštnu rétoriku používanú na obhajobu zvyšovania dane z nehnuteľností. Citovaná veta je o to bizarnejšia, že podľa doterajších informácií sa sadzba dane z príjmu pre dobre zarábajúcich má zdvihnúť na 25%. To už nie je veľmi výrazné?

Ostáva však ešte jedna možná interpretácia. Filko v blogu popri sume 150 mil. eur

uviedol, že v budúcnosti bude možné touto daňou niekoľkonásobok.

Už fanúšikovia tejto dane Ľudo Odór s Michalom Horvátom vo svojich Radách náčelníkom písali:

„V prípade dane z nehnuteľností sme už spomenuli celkový potenciál na úrovni 0,3% z ceny, čo znamená okolo 412 mil. EUR. V prvej časti sme hovorili o krátkodobom priestore 122 mil. EUR, čo necháva 290 mil. EUR na ďalšie obdobia.“

412 mil. eur by už predstavovalo 20% výnosu DPFO. Plošný nárast sadzby z 19% na 22,8%, by bol „výraznejší“. Či je „veľmi výrazný“ nech posúdi každý sám.

iness.sk, 7.5.2012

Cena štátu

Slovenská informačná služba

Vďaka spisu Gorila sa verejnosť opäť presvedčila, že Slovenská informačná služba existuje.

Tento tajomný úrad, ktorého úlohou je zabezpečovať rozvedku aj kontrarozvedku, ročne minie viac ako miliardu korún. Nevie, koľko má zamestnancov, len že tretina je mladšia ako 30 rokov a na osobné výdavky ide 78% všetkých výdavkov. Zhruba polovica výdavkov končí v programe Spravodajstvo. Najlepšie sa SIS darilo za prvej Ficovej vlády, keď výdavky medzi rokmi 2006 - 2009 stúpili o tretinu. Z návrhov rozpočtu a skutočnosti za rok 2011 sa zdá, že 41,6 mil. eur by mohla byť ustálená rozpočtová úroveň.

Výdavky štátu

Slovenské Národné Divadlo

Výška dotácie v roku 2012: 16,2 mil. eur

Počet zamestnancov: 916 (2011), 918 (2009)

Priemerná mzda zamestnanca v roku 2011: 892 eur (3% nárast oproti 2010)

Od roku 2009 podpisuje Divadlo s Ministerstvom Kultúry kontrakt s dotáciou na bežné výdavky v zhruba rovnakej výške. Z pohľadu daňového poplatníka sa tak v divadle v uplynulých 3 rokoch nezvyšovali náklady, rozsah poskytovaných služieb dokonca mierne vzrástol i napriek poklesu počtu návštevníkov. O kultúrne výstupy malo medziročne

záujem o 15% menej divákov ako pred rokom, hoci predstavení bolo o 24 viac. Tržby z predstavení klesli len minimálne.

Typickým znakom hospodárenia divadla je minimálny výnos z vlastných tržieb, dosahujúci 12%, pričom samotné vstupné pokryje len 10% výdavkov divadla. Gro financovania rozpočtu leží na daňových poplatníkoch, hoci úžitok získavajú na základe svojej súkromnej spotreby len návštevníci (246 tis, z toho 56 tis. školáci s kultúrnymi poukazmi). Z titulu nízkeho podielu vlastných tržieb sa na existenciu divadla môžeme pozeriť ako na transfer (dávku) dvom skupinám poberateľov – zamestnanci divadla vo výške mzdových nákladov 9 mil. eur a návštevníci divadla, ktorí dostávajú zvyšok dotácie v pre-

počte cca 30 eur na návštevníka v podobe zľavy zo vstupného. Túto dotáciu dostávajú aj cudzinci. Je primerané predpokladať, že väčšinu návštevníkov divadla predstavujú vysokoškolsky vzdelaní ľudia s nadpriemernými príjmami (divadlo štruktúru divákov nepozná). Nebyť dotácií, priemerná nákladová cena vstupného na jedného návštevníka by bola cca. 97,5 eur. Priemerná reálna cena vstupného na balet bola 6,3 eur a na činohru 9,3 eur (podľa cenníka vstupenky najnižšej kategórie).

Zo štátnej dotácie bolo ale napríklad financované aj vybudovanie priestoru pre Klub priateľov Opery a Baletu SND vo výške 7 941 euro.

www.cenastatu.sk

Už prišlo aj na kaderníkov, alebo príbehy EÚ regulácii

Martin Vlachynský

Hoci sú momentálne v kurze najmä otázky života a smrti eurozóny, 30 033 európskych úradníkov určite nezaháľa a tvrdo pracuje na nových reguláciách a z nich plynúcich rozsudkoch.

Pripravili ich už tisíce, niektoré zábavné (ako legendárna regulácia zakrivenia banánov, alebo zákaz označovať vodu ako prostriedok proti dehydratácii), niektoré menej vtipné, s okamžitými neprijemnými dôsledkami (drahšie poistenie pre ženy, ktoré nemôžu byť považované za bezpečnejšie vodičky, či aktuálny nábeh zákazu neobohatených chovných klieťok pre sliepky, ktorý riadne predražil kraslice). Neprijemné bude určite aj odobratie vodičských oprávnení veľkej skupine diabetikov. Našťastie, povinnosť povinnosť predávať vajcia a rožky nie na kusy, ale na kilá vďaka odporu neprešla.

So sériou nápadov, ktoré našťastie spadajú do sekcie „komické“, prišli počas sociálneho dialógu coiffureEU a UNI-Europa Hair and

Beauty, teda európske združenie zamestnávateľov v kaderníctve a celoeurópske kadernícke odbory.

Tí už dávnejšie prišli s európskym kaderníckym certifikátom, ktorý zaručuje, že vaša ofina nebude nikdy na krivo. Počas aktuálneho stretnutia sa zamerali najmä na vylepšenie BOZP tejto mimoriadne nebezpečnej profesie. Ak prejdú návrhy Komisiou, kaderníčky a kaderníci už nebudú môcť nosiť topánky s opätkom. Nevedno, či sú za tým nespokojní zákazníci s odstrihnutým uchom (kto nezatváral v šiestich rokoch počas strihania oči zo strachu pred týmto hrozným zranením,

prihláste sa!), alebo nešťastní profesionáli, ktorí si vrazili pri zakopnutí natáčku do oka. Rovnako sa zakazuje nosenie prsteňov a hodín ako nehygienické. Veď kto by chcel k novej trvalej aj týfus alebo legionelu?

Zamestnávatelia by mali takisto obmedziť počet zákazníkov na jedného kaderníka, aby predišli „emocionálnemu kolapsu“. Vypočúť si tisíc päťsto historiek denne musí byť psychicky náročné, len nerozumiem, prečo sa zároveň tieto združenia zhodli na tom, že by zamestnávateľ mal podporovať „pravidelný sociálny dialóg“, ktorý by mal udržiavať medziľudskú pohodu na pracovisku.

Pevne verím, že jedného dňa dospejeme natoľko, že zakážeme predaj strihacích strojčiek osobám bez kaderníckeho certifikátu. Nielenže tieto nebezpečné stroje hrozia bežnému užívateľovi krivým účesom, ale oberajú o prácu tisíce mladých kaderníkov.

iness.sk, 11.4.2012

Porovnanie

Deficit, či prebytok?

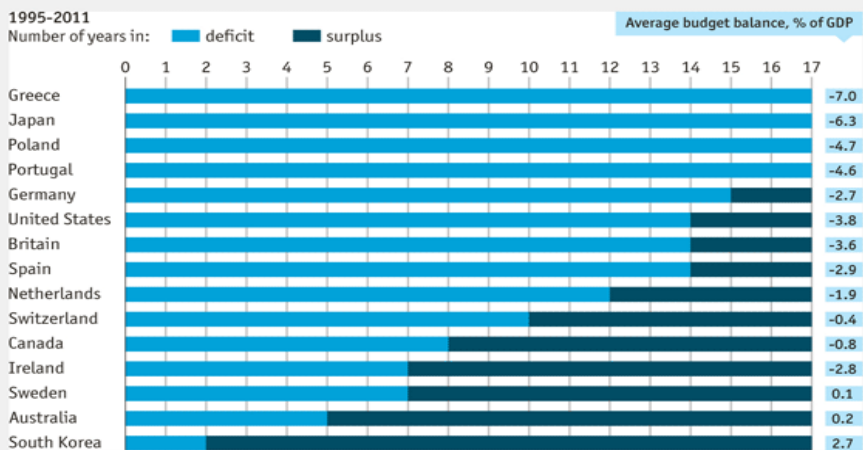
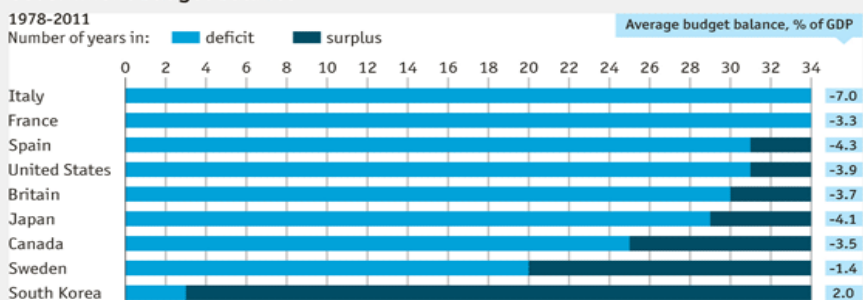
Keynes svoju ekonomickú teóriu, ku ktorej sa aspoň naoko hlási väčšina svetových vlád, zhrnul do jednej vety. **V lepších časoch prebytok odložíme, aby sme v horších ekonomiku podporili.**

Nanešťastie, tento mechanizmus zlyháva, keď umelé vytváranie spotreby skončí často v zlých a neproduktívnych investíciach. Čo je však horšie, veľká časť vlád si keynesiánsku poučku zapamätala zle, a deficity vytvára nielen v zlých časoch, ale aj tých dobrých.

Európa hrá v tomto prím. Francúzsko a Taliansko nevideli prebytok už 34 rokov, Španielsko v tom období len tri krát. Presne na opačnom konci stojí Južná Kórea, pôvodne zaostávajúca krajina, ktorá si deficit dovolila mať len tri krát. Zdá sa, že v hospodárskom rozvoji jej to neuškodilo.

Tabuľka napravo ukazuje počet rokov s výsledným deficitom / prebytkom verejných financií a priemerná hodnota bilancie v % HDP (zdroj: The Economist)

Government budget balance

Source: OECD

Desať pilierov ekonomickej múdrosti

Katarína Korblová

„Desať pilierov ekonomickej múdrosti „ zo svojej knihy *The Joy of Freedom: An Economist's Odyssey* učí na začiatku každého ekonomického seminára David R. Henderson:

1. OZN: Obed zadarmo neexistuje.
2. Na motivácii záleží, motivácia ovplyvňuje správanie.
3. Ekonomické myslenie je myslenie v hraničných hodnotách.

4. Jediný spôsob vytvárania bohatstva je presun zdrojov z produkcie s nízkou pridanou hodnotou do produkcie s vysokou pridanou hodnotou. Dôsledok: Obe strany z výmeny získavajú.

5. Informácie sú cenné a drahé, a väčšina hodnotných informácií je prirodzene rozptýlená.

6. Každé konanie má nezamýšľané dôsledky, nikdy nemôžete urobiť iba jednu vec.

7. Hodnota tovaru alebo služby je subjektívna.

8. Vytváranie pracovných miest nie to isté ako vytváranie bohatstva.

9. Jediný spôsob ako zvýšiť reálny príjem krajiny, je zvýšiť jeho reálny output.

10. Konkurencia je odolná burina, nie jemný kvet.

iness.sk, 18.4.2012

Kde je chyba v štrukturálnych fondoch?

Katarína Obická

Tu je niekoľko názorných príkladov, prečo štrukturálne fondy EÚ tak vážne a zúfalo potrebujú reformu. Ako sa zdá, studňa nikdy nevyschne.

Madeira. Krásne nové cesty a obrovské dlhy. Denník *The Telegraph* uverejnil článok o dôsledkoch dotácií zo štrukturálnych fondov EÚ - ktoré vyžadujú kombinované financovanie od miestnej vlády a podnikov. Snaha vyčerpať maximum znamenala prudký rast Madeirského dlhu, ktorý je teraz viac ako 6 miliárd Eur, čo je takmer dvojnásobok verejného dlhu na hlavu v kontinentálnom Portugalsku. Väčšina z peňazí EÚ bola vynaložených na infraštruktúru (v neposlednom rade cez Kohézny fond, ktorý je určený práve

na tento účel), pre ktorú neexistuje žiadny dopyt. Ako nemecká kancelárka Angela Merkelová poznamenala, „Na Madeire existuje veľa krásnych tunelov a ciest. Toto však neprispieva ku konkurencieschopnosti.“

Facebook. Európska komisia a švédske miestne úrady vyčlenili takmer 10 miliónov libier na financovanie Facebooku - spoločnosti, ktorá je v súčasnosti ohodnotená na približne 100 miliárd dolárov (63 miliárd libier) - v rámci plánov na vybudovanie obrej serverovej haly v meste Lulea na severe Švédska. Mali by sme si byť vedomí, že Švédsko je jednou z najbohatších krajín v Európe.

Ako uvádza think tank Open Europe, Európska komisia má na takéto príklady plytvania

vždy dve štandardné odpovede:

· Boli vytrhnuté z kontextu - a ďalej uvádza rad štatistík, koľko pracovných miest a aký veľký rast štrukturálne fondy údajne vytvorili.

· Za výber projektov sú zodpovedné miestne úrady v členských štátoch, komisia poskytuje iba hotovosť.

Vyššie uvedené príklady sú veľmi príznačné pre širšie problémy a nedostatky spojené so štrukturálnymi fondmi (SF). V nedávnej štúdii ich OpenEurope identifikoval takto:

1) Konfliktne ciele: sú štrukturálne fondy prideľované do oblastí, kde je najväčšia absolútna návratnosť kapitálu alebo tam, kde môžu podporiť konvergenciu medzi chudob-

nejšími a bohatšími regiónmi (čo je aj hlavným cieľom fondov)? 10 miliónov Eur z eurofondov určených Facebooku - prosperujúcej spoločnosti - mohlo prísť zo súkromného kapitálu. Takže v skutočnosti mohlo týchto 10 miliónov libier slúžiť „na vytesnenie“ súkromných investícií, ktoré by inak mohli ísť do Luleai, zatiaľ čo peniaze neboli pridelené do chudobnejších regiónov, kde mohli mať najväčší pomerný účinok. Výsledkom je teda opak konvergenencie.

2) Náklady obetovanej príležitosti: Príklad Facebooku a Madeiry ilustrujú obrovské náklady obetovanej príležitosti, ktoré štrukturálne fondy spôsobujú - výdavky presmerované od inej, pomerne produktívnej ekonomickej príležitosti. V prípade Facebooku, prostriedky duplikujú ekonomické činnosti v relatívne bohatých štátoch, ktoré by sa uskutocnili tak či tak, a v prípade Madeiry, boli minulé na priam škodlivé projekty (t.j. zbytočné projekty v oblasti infraštruktúry, ktoré narobia len dlh).

3) Pro-cyklické a neschopné reagovať na meniace sa potreby: Prípad z Madeiry ukazuje, že SF majú tendenciu byť procyklické, pretože môžu byť vtiahnuté do oblastí ekonomiky, kde prebieha neudržateľný rast alebo zadlžovanie, len s obmedzenými možnosťami na úpravy (to bol tiež prípad v Španielsku). Treba mať na pamäti, že prostriedky sú dohodnuté na sedemročnej báze, a majú pevné výdavkové kritériá (s určitou voľnosťou zmeniť výdavky na ročnom základe). Spolufinancovanie tiež robí prostriedky procyklické. Vlády a miestne orgány sa cítia byť povinné vynaložiť peniaze na spolufinancovanie, i keď to znamená ísť do obrovských dlhov. Nechcú sa vzdať potenciálnych možností, ktoré sú spojené so štrukturálnymi fondmi. Opäť tu sedí príklad Madeiry.

4) Žiadna súvislosť medzi výkonom a výdavkami: absencia silnej podmienenosti a kritéria výkonnosti v pridelovaní finančných prostriedkov znamenali, že Madeira pokračovala v prijímaní finančných prostriedkov aj napriek absencii výsledkov z miliárd, ktoré dostala na financovanie. To tiež znamená,

že dôraz je kladený skôr na vyhadzovanie peňazí von oknom ako na ich rozumné utrácanie.

5) Žiadna administratíva alebo absorpčné kritériá

Celý rad štúdií uvádza, že schopnosť absorbovať a spravovať finančné prostriedky je zásadná pre dosiahnutie rastu a konvergenencie - a napriek tomu sa nevenuje dostatočná pozornosť schopnostiam regiónov a krajín absorbovať ich. Štúdia Rumunskej národnej banky zistila, že v prvom roku členstva Rumunska v EÚ bola jeho miera absorpcie pre štrukturálne fondy a Kohézny fond len 21,7%. Toto je známa dilema v literatúre - môže to byť čiastočne kompenzované zavedením kritérií s ohľadom na absorpčnú kapacitu a lepšie prispôbenie prostriedkov pre potreby chudobnejších členských štátov.

6) Ďalšia vrstva byrokracie

Zapojenie EÚ do regionálneho financovania celkom prirodzene vytvára ďalšie vrstvy by-

rokracie na Európskej aj na národnej úrovni. To sa prejavuje tromi špecifickými spôsobmi.

Po prvé, celková veľkosť kohéznej politiky EÚ, rovnako ako chýbajúci vzťah „jedna ku jednej“ medzi cieľmi, výberové kritériá a nástroje financovania. To všetko robí zo štrukturálnych fondov ťažko manažovateľné schémy prerozdelenia príjmov.

Po druhé, dodatočná byrokracia môže vytvárať dodatočné náklady pre orgány verejnej správy. Fínsky minister hospodárstva, Jyri Häkämies, nedávno vyhlásil, že hoci Fínsko bolo jedným z efektívnejších správcov štrukturálnych fondov, chcel by v budúcnosti znížiť

náklady na polovicu a podal to nasledovne: „Nie je v nikoho záujme, aby administratíva zhltnula štvrtinu a v najhorších prípadoch až 60 percent z rozpočtu projektu.“

Po tretie, zložitosť a veľkosť týchto fondov uvažuje značné náklady na potenciálnych príjemcov, s proporcionálne väčšími nákladmi pre malé organizácie (napr. malé a stredné podniky) s obmedzenými zdrojmi na administratívu (str. 19).

Za zmienku stojí aj fakt, že je rozdiel medzi pridelenými finančnými prostriedkami a peniazmi, ktoré sú skutočne vyplatené. Dôvodom je viacero, no dôsledkom je, že nové členské štáty, ktorým sa prideluje najviac peňazí, majú obmedzenú administratívnu kapacitu absorbovať finančné prostriedky, a tým dostanú proporcionálne menej, ako je ich alokačný podiel. Za celé obdobie 2007-2013, bolo iba 51,6% prostriedkov zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu pridelených novým štátom, pričom zvyšok išiel bohatším členským štátom. Avšak 65% skutočných platieb do roku 2010 išlo do bohatších členských štátov. Jedným z dôvodov je, že novšie členské štáty sú ohrozené tým, že majú sa im projekty kopia a nevedia dokončiť celú administratívu spojenú s pridelením finančných prostriedkov. Výsledkom je, že ciele týchto fondov je o ešte horšie. (str. 9 v štúdiu)

A to sme sa ešte nedostali k iracionálnym distribučným modelom týchto fondov, zvýšeným administratívnym nákladom, neprítomnosti absorpčných kritérií, problémom so zodpovednosťou (padajúcou medzi členské štáty a komisiou) a k skutočnosti, že modely komisie pre hodnotenie finančných prostriedkov sú beznádejne nevhodné. Táto politika jednoducho musí prejsť zásadnou reformou, počnúc obmedzením finančných prostriedkov len pre najchudobnejšie krajiny, kde to môže mať najväčší relatívny vplyv.

Prečítajte si celú štúdiu OpenEurope, aby ste získali ucelený obraz.

iness.sk 18.4.2012

Drastické škrtky - EÚ prepustí šesť ľudí!

Martin Vlachynský

Rétorika šetrenia sa stala v posledných rokoch povinnou výbavou politikov napravo aj naľavo. Dokonca aj Európska komisia, napriek tomu, že predložila minulý týždeň návrh rozpočtu s nárastom výdavkov o 6,8%, sa dušuje, že nový rozpočet obsahuje tvrdé škrtky.

Ako to v skutočnosti je, sa pozrel think tank Open Europe. Zistil, že Komisia šetriť určite nemieni.

Tvrdenie: EÚ do roku 2015 zníži počet zamestnancov o 5%

Realita: V roku 2013 má mať EÚ 40 769 eurokratov, teda o 6 menej ako dnes. Mikró

prepúšťanie na úrovni 0,5% síce nastane, ale prijatím Chorvátska efekt pomíne. 5% škrtanie medzi zamestnancami si Komisia odkladá na budúce roky bez konkrétnych

zámerov.

Tvrdenie: Administratívne výdavky Komisie budú zmrazené pod úrovňou inflácie

Realita: Po zarátaní výdavkov na EÚ školy (pre deti úradníkov) a penzie je nárast výdavkov 3,2%, pričom inflácia v roku 2011 bola 2,7% a v roku 2012 je zatiaľ tiež 2,7%. Výdavky na platy porastú o 2,8%.

Tvrdenie: Na všetky inštitúcie EÚ bol vyvinutý tlak na zmrazenie výdavkov

Realita: Viaceré inštitúcie svoje rozpočty skutočne zmrazili, no pri niektorých rastú neospravedlňovateľné výdavky, či už sa jedná o

nadbytočné výbory bez reálnych politík (Európsky hospodársky a sociálny výbor, Výbor regiónov), alebo inštitúcie duplikujúce činnosť agentúr členských štátov (Agentúra pre základné práva).

Tvrdenie: Platby v hodnote 62,5 miliardy EUR podpora rast v EÚ.

Realita: Viac ako 40% platieb sa zase vracia

do regiónov, odkiaľ boli vybrané, takže sa len presúvajú z jedného vrečka do druhého. Navyše, veľká časť priamych platieb (44,1 miliardy EUR) sú dotácie farmárom, ktoré narušajú trhové prostredie a škodia tvorbe pracovných miest.

Tvrdenie: EÚ je legálne viazaná poskytovať dohodnuté platby a nemôže ľubovoľne presúvať peniaze medzi položkami.

Realita: Je pravda, EÚ má veľa legálnych povinností, ktoré sa nedajú zo dňa na deň meniť. To však neznamená, že sa nedá šetriť. Európsky rozpočet bol po minulých dva roky v pluse, čo napovedá, že pri troche snahy sa dajú výdavky skresť aj bez zásadnej zmeny fungovania orgánov a inštitúcií.

iness.sk, 2.5.2012

Seminár rakúskej ekonómie III.

Hotel Odevák, Piešťany, 19-22. apríl 2012

V dňoch 19. – 22. apríla 2012 sa v Piešťanoch uskutočnil už tretí ročník Seminára rakúskej ekonómie, vlajkového vzdelávacieho podujatia INESS. Jeho cieľom je vyplniť priestor vo vzdelávaní na vysokých školách ekonomického zamerania a skvalitniť výučbu ekonómie na Slovensku poskytnutím alternatív k súčasnému vzdelávaciemu systému.

Seminár má tiež pomôcť študentom ekonómie zorientovať sa v aktuálnej problematike pomocou intenzívnych diskusií so zaujímavými domácimi a zahraničnými lektormi a poskytnutím ekonomickej literatúry. Seminár bol tak ako aj minulé roky určený pre mladých ľudí študujúcich u nás aj v zahraničí. Záujemcov (študentov, ale aj pracujúcich) bolo neúrekom a preto bolo výzvou vybrať tých najlepších.

Po oficiálnom otvorení podujatia a vzájomnom predstavení všetkých účastníkov nasledovala otváracia prednáška v podaní **Radovana Ďuranu (INESS)** o Rakúskej ekonomickej škole a o jej základných pilieroch. Prvý večer seminára zakončila živá diskusia, ktorú rozprúdili študenti na tému prednášky.

Piatkové kolo prednášok odštartoval prvý zahraničný hosť, **rektor Vysokej školy Cervo inštitút v Prahe profesor Josef Šíma** na tému Law and Economics. Profesor vysvetľoval, prečo právny poriadok nemusí byť nevyhnutne zverený do rúk štátu, ale existujú aj alternatívy, ktoré môžu viesť k efektívnejšiemu riadeniu právneho systému.

Ďalším rečníkom bol opäť zahraničný hosť a to rovnako z Ameriky, **senior fellow CATO inštitútu Dr. Daniel Mitchell**. Svoju prvú prednášku mal na tému Government spending, kde zdôraznil, že dôvodom zlého hospodárenia krajín sú vládne výdavky a dlhy a deficity sú len symptómom. Veľmi pútavo uvie-

dol niekoľko príkladov ako vláda brzdí rast ekonomiky a aké to má následky v podobe misalokácie zdrojov, pracovnej sily a kapitálu. Ako uviedol, vládne výdavky by mali rásť pomalšie ako súkromný sektor.

Popoludňajšie kolo prednášok začal **Radvan Ďurana** s témou Dane zoči voči deficitu. Predložil študentom komplexný pohľad na príjmy štátneho rozpočtu a zapojil ich do diskusie o tom, koľko by reálne štát mohol získať zvyšovaním jednotlivých daní a či je zvyšovanie daní v súčasnosti vôbec nevyhnutné.

Prílev informácií pokračoval ďalšou prednáškou profesora Šímu na tému Deflácia – pre a proti. Ukázal, ako vie byť deflácia prospešná a že na defláciu sa netreba pozeráť len ako na negatívny jav, ktorý poškodzuje ekonomiku.

Posledná prednáška piatkového maratónu bola venovaná téme Kedy sa minú prírodné zdroje v podaní **Martina Vlachynského**

(INESS). Prednášku rozdelil do dvoch teoretických rámcov a v každom z nich spomenul najčastejšie argumentácie zástancov jednotlivých oponujúcich si teórií. Samotný názov prednášky predpovedal, že o diskusiu nebude núdza a tak sa aj stalo.

Na záver dňa bola pripravený diskusný panel, na ktorý si študenti už počas dňa pripravovali otázky týkajúce sa všetkých odprednášaných tém. Zúčastnení mali možnosť si vyjasniť veci, ktoré nie celkom pochopili počas prednášok a zároveň sa opýtať na konkrétne problémy z oblasti ekonómie, ktoré si chceli ujasniť.

Sobotné ráno začalo prednáškou od **Juraja Karpiša (INESS)** o dlhovej kríze v Európe, jej príčinách a možných riešeniach. Táto problematika je stále aktuálnou témou do diskusií a kto sa zaujíma o svoju

budúcnosť, ktorú pravdepodobne prežije na Slovensku alebo inej európskej krajine, sa dozvedel skutočnosti, ktoré bežne v médiách nenájde.

Dopoludnie spestril svojou prednáškou **doc. Ján Šebo z Univerzity Mateja Bella** a zakladateľ Independent Traders Club o individuálnej správe úspor v II. pilieri. Veľmi pútavou formou vysvetlil jednotlivých hráčov na poli dôchodkového sporenia, v ktorom nedávno nastali legislatívne zmeny. Tie umožňujú sporiteľom vytvoriť si osobné účty, na ktorých si môžu svoje úspory do určitej miery spravovať sami.

Popoludňajšie kolo začalo v znamení daní a s prednáškou s názvom Abolishing the flat tax: a wrong response to the crisis vystúpil opäť **Daniel Mitchell**. Už samotný názov prednášky naznačoval, že pôjde o obhajobu rovnej dane, ktorá spomedzi ostatných daní najmenej obmedzuje rast ekonomiky a pozitívne vplyva na daňovú konkurenciu medzi

Friedrich Naumann
STIFTUNG

FÜR DIE FREIHEIT

NADÁCIA
TATRA BANKY

krajinami.

Poslednú prednášku si študenti užili naplno, a to aj vďaka jej kontroverznosti - Ktoré služby trh neposkytuje? - Obrana a súdnictvo na trhu. Profesor Šíma ukázal na praktických príkladoch ako môžu byť služby ako obrana a súdnictvo zabezpečované trhom, nie štátom.

Po prednáške a následnej diskusii sa študenti presunuli do mesta, kde si mali možnosť zahrať bowling, zrelaxovať a zároveň

mali šancu si zasúťažiť o poukaz na nákup ekonomických kníh v INESS. Zvíťazilo 5 najšikovnejších, ktorým ešte raz gratulujeme.

Posledný deň boli študentom odovzdané certifikáty o absolvovaní Seminára rakúskej ekonómie a na úplný záver si pripravil prednášku **Richard Ďurana (INESS)** na tému Autorské práva - skutočné vlastníctvo alebo vynútený monopol? po ktorej sa rozprúdila skutočne zaujímavá diskusia, do ktorej sa zapojili takmer všetci zúčastnení. Touto prednáškou sa oficiálne ukončil víkend plný

prednášok, diskusií, a v neposlednom rade obohacujúcich poznatkov, zážitkov a nových známostí.

Týmto tiež chceme poďakovať Nadácii Tatra banky a Nadácii Friedricha Naumanna, ktoré podujatie finančne podporili, vďaka čomu sme mohli podujatie pre študentov pripraviť za „študentské“ ceny. Všetci študenti si tiež odniesli zaujímavú literatúru a študijné podklady, čítaním ktorých môžu samostatne nadviazať na témy, ktoré sa na seminári preberali.

The Liberty Camp 2012

Hotel Piatrová, Vrútky, 24.-30. jún 2012

Čo je The Liberty Camp?

Sloboda v rozhodovaní jednotlivcov je predpokladom existencie životaschopnej spoločnosti. Jej význam a hodnotu budeme skúmať z pohľadu ekonómie, filozofie, či politiky. Na druhej strane slobodná spoločnosť sa nezaobíde bez podnikateľov a ich podnikavého ducha prinášajúceho rast životnej úrovne.

Diskutovať budeme nielen o význame podnikania, ale vďaka praktickým skúsenostiam lektorov aj o rizikách a príležitostiach pri štarte nových projektov. Prednášajúci pôsobili v mnohých krajinách sveta v rôznych oblastiach, diskutovať môžete napríklad o budovaní reforiem v rozvojových krajinách, o spôsoboch, ako vylepšiť postavenie Slovenska, ale aj o spôsobe výberu správnych spolupracovníkov.

Diskutovať budeme tiež o príčinách a možných riešeniach súčasného spomalenia prakticky všetkých ekonomík sveta.

Jedným z cieľov kempu je zlepšiť angličtinu účastníkov. To znamená, že kemp je určený aj pre tých, ktorí neovládajú hovorenú angličtinu plynule. Práve diskusie v malých skupinách by im mali pomôcť „rozhovoriť sa“. Účastníci by ale mali byť schopní porozumieť bežnému písanému textu v angličtine. Lektori majú bohaté skúsenosti s prednášaním pre zahraničných študentov, ich prejav je zreteľný a zrozumiteľný.

Organizátori a prednášajúci majú s prípravou kempov bohaté skúsenosti. Prvý kemp bol v Litve organizovaný už pred pätnástimi rokmi.

V predchádzajúcich rokoch sme na kempe mali účastníkov z Poľska, Českej republiky, Ukrajiny, Slovenska, Turecka, Indie, Iraku a z krajín bývalej Juhoslávie. Aj tento rok očakávame pestré medzinárodné zloženie.

Hornú vekovú hranicu nepoznáme, spodná

hranica bola určená na 17 rokov preto, aby účastníci mohli diskutovať aj o zložitejších témach.

Ako kemp prebieha?

Prednášky sú podľa obsahu a potreby budú spoločné, alebo prebiehajú v malých skupinkách (max. 8 účastníkov v jednej), každá trvá 60 min. Naším cieľom je umožniť účastníkom ale aj prednášajúcim osobný (neanonymný) kontakt. Každý deň absolvujú účastníci 4 prednášky.

Večerný program je nezáväzný, organizátori však pripravujú diskusné kluby a ďalšie zaujímavé prednášky a prezentácie. Účastníci majú možnosť prezentovať svoje názory na vybrané témy, či svoje podnikateľské zábery. Lektori sú po večeroch k dispozícii, diskutovať s nimi možno na akúkoľvek tému.

Diskutovať sa bude v angličtine, čo Vám umožní nielen zlepšiť jazykové schopnosti, ale pomôže aj vytvoriť dostatočne kvalitnú slovnú zásobu odborných termínov, ktorú využijete pri ďalšom čítaní odborných textov.

Účastníci nie sú počas kempu hodnotení. Získanie záverečného certifikátu dokazuje, že účastníci nielen že dokážu komunikovať v angličtine, ale hlavne prejavujú schopnosti logicky a konštruktívne myslieť a majú záujem o dianie okolo seba.

Lektori

Študenti budú mať možnosť spolupracovať s radom skúsených lektorov z podnikateľského prostredia a tretieho sektoru. Medzi inými nás navštívia:

- Glenn Cripe
- Harold Kramer
- Andy Eyschen
- Astrid Campos
- Robin Koerner
- Radovan Ďurana

a ďalší.

Ako sa prihlásiť?

Postup je jednoduchý, treba:

- 1) Vyplniť registračný formulár, ktorý nájdete na stránke <http://www.iness.sk/lec/> (alebo osobne v kancelárii INESS) do 10.6. 2012
- 2) Prihláseným účastníkom budú zaslané e-maily o ich výbere (prípadne nevýbere) na podujatie. Na základe potvrdenia budú môcť zaplatiť účastnícky poplatok. Termín na zaplatenie je 14.6. 2012

Vďaka štedrosti našich sponzorov môžeme ponúknuť výhodnú cenu **125 euro**.

The Liberty Camp

Explore economics, entrepreneurship and philosophy while practising English

Hotel Piatrová, Vrútky, Slovakia

June 24-30 2012

Účet za služby štátu v Poľsku

FOR Foundation, poľská nezisková organizácia, ktorej cieľom je rozvíjať občiansku spoločnosť v Poľsku, sa nechala inšpirovať Účtom za služby štátu, ktorý každoročne pripravuje INESS v rámci projektu Cena štátu a vydala jeho poľskú verziu „Rachunek od państwa za 2011 rok“.

Poľský štát stojí každého občana 18 481

zlotých, čo je 4248 euro. Výdavky štátu boli o 14% vyššie ako jeho príjmy. Vďaka tomu dlh na obyvateľa vzrástol na 21 891 zlotých (5 032 euro).

Účet bol prezentovaný aj v poprednom poľskom denníku Gazeta Wyborcza a predstavený v televízii TV Biznes.

Free Market Road Show 2012

Európa na ceste do nevoľníctva?

Dňa 27.4. 2012 sa v Bratislave uskutočnila medzinárodná konferencia Free Market Roadshow 2012: Európa na ceste do nevoľníctva?

Za účasti vynikajúcich domácich aj zahraničných rečníkov a viac ako 150 hostí vystúpili aj zástupcovia INESS.

Prednášku Radovana Ďurana Akú veľkú vládu si môžeme dovoliť? z prvého panelu si môžete pozrieť tu.

Richard Ďurana moderoval diskusiu v Paneli 2: „Harmonizácia vs. konkurencia: Ako sa vrátiť na cestu rastu?“. A v treťom paneli „Euro vs. zdravé peniaze: Znamená euro koniec finančnej suverenity?“ vystúpil Juraj Karpiš s prednáškou Tragédia eura, ktorú si môžete pozrieť tu.

Podujatie, ktoré bolo zamerané na budúcnosť Európy, organizovali Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika, INESS, European Coalition

for Economic Growth Austrian Economics Center, Friedrich August von Hayek Institut v partnerstve s Združením podnikateľov Slovenska, TRIM BROKER, Potravinárska komora Slovenska, Nadácia SPIN, CEBSI, Nadácia F. A. Hayeka, a Crowne Plaza Hotel Bratislava.

4Liberty.eu – Na slobode záleží

Dovoľte nám upriamiť vašu pozornosť na nový projekt 4Liberty.eu. Ide o nový internetový portál poskytujúci aktuálny a analytický obsah s lokálnou ale aj európskou tematikou. Základnými piliermi, na ktoré portál odkazuje, sú sloboda, vymožiteľnosť práva a voľný trh. Experti z 11 renomovaných think tankov v strednej Európe (vrátane INESS) a pobaltských štátov na 4liberty.eu prezentujú svoje analýzy, komentáre a informácie o aktuálnej politickej, ekonomickej a sociálnej situácii.

Obsah portálu je pravidelne aktualizovaný vďaka prispievateľom z Poľska (Liberte!, FOR, Projekt: Polska), Slovenska (INESS, Nadácia F.A. Hayeka), Maďarska (Republikon

Institute), Českej republiky (Liberalni Institut), Litvy (Lithuanian Free Market Institute), Estónska (Academy of Liberalism), Nemecka (Liberales Institut), a Bulharska (Institute for Market Economics). Všetky články na 4liberty.eu sú k dispozícii v angličtine, vrátane týždenníka INESS venujúceho sa daniu v Eurozóne Budiž Euro!

Na portáli nájdete okrem analýz, komentárov a článkov tiež publikácie, pripravované i realizované konferencie, vzdelávacie podujatia a ďalšie informácie o dianí v jednotlivých think tankoch.

Portál 4Liberty.eu koordinuje LiberteWorld.com a podporuje ho Nadácia Friedricha

RACHUNEK OD PAŃSTWA RZECZPOSPOLITA POLSKA

----- ROK 2011 -----

Usługa	cena na 1 mieszkańca
EMERYTURY Z ZUS	2414
EMERYTURY Z KRUS	292
EMERYTURY ŻOŁNIERZY, POLICJANTÓW I POZOSTAŁYCH SŁUŻB MUNDUROWYCH, SĘDZIÓW I PROKURATORÓW	295
RENTY	885
DODATKI DO RENT I EMERYTUR, DODATKI PIELĘGNACYJNE, ZASIĘKI CHOROBY ITP.	414
ZASIĘKI SOCJALNE	639
OCHRONA ZDROWIA	1863
WOJSKO	534
POLICJA I STRAŻ POŻARNA (Z BUDŻETU)	277
SĄDY	234
PODSTAWÓWKI, GIMNAZJA I SZKOŁY ŚREDNIE	1469
SZKOLNICTWO WYŻSZE	615
ADMINISTRACJA RZĄDOWA	322
ADMINISTRACJA SAMORZĄDOWA	456
ADMINISTRACJA ZUS, KRUS I NFZ	134
URZĘDY NACZELNYCH ORGANÓW WŁADZY PAŃSTWOWEJ, KONTROLI I OCHRONY PRAWA ORAZ SĄDOWNICTWA	54
DROGI (GDDKiA)	698
DROGI I TRANSPORT (SAMORZĄDY)	913
TORY (FUNDUSZ KOLEJOWY)	42
DOPEŁY DLA ROLNIKÓW I WSPÓLNA POLITYKA ROLNA	592
ROZWÓJ MIESZKAŁNICTWA	241
OCHRONA ŚRODOWISKA	302
SPORT I WYPOCZYNEK	248
KULTURA	236
SKŁADKA DO BUDŻETU UE	422
INNE	2785
ODSETKI OD DŁUGU PUBLICZNEGO	1104

Razem PLN 18481

ŁĄCZNIE WYDATKI PUBLICZNE W 2011 ROKU
BYŁY O 14% WYŻSZE OD DOCHODÓW. W
REZULTACIE PAŃSTWOWY DŁUG PUBLICZNY

Naumanna. Viac informácií:

Martyna Bojarska (koordinátorka 4liberty.eu)

mbojarska[at]4liberty.eu

alebo

Richard Ďurana (riaditeľ INESS)

richard.durana[at]iness.sk

4LIBERTY.eu
...FREEDOM MATTERS

Pro/Anti Market

PRO MARKET

Spoluzakladateľ Facebooku emigroval do Singapuru

Eduardo Saverin, spoluzakladateľ Facebooku a investor do viacerých internetových start-upov, sa vzdal amerického občianstva a oficiálne emigroval do Singapuru, kde žije už tri roky.

Dôvodom je blížiacie sa umiestnenie akcií Facebooku na burzu, ktorá prilepí na jeho 5% podiel cenovku okolo 3 miliárd dolárov. V USA by tak musel zaplatiť daň z kapitálových príjmov v hodnote niekoľko stoviek miliónov. V Singapure táto daň nie je.

V USA vyvolalo jeho rozhodnutie (nielen) v ľavicových kruhoch vlnu nevôle, napriek tomu, že tento tridsaťročný absolvent Harvardu priamo či nepriamo pomohol založiť niekoľko spoločností, ktoré zamestnávajú stovky ľudí a generujú miliardové obraty a mnoho miliónové daňové príjmy.

USA sa budú musieť pripraviť na viac takýchto prípadov, keď si ich najúspešnejší podnikatelia zbalia sedem sliviek a odídu inam. V roku 2011 sa vzdalo amerického občianstva osem krát viac ľudí ako v roku 2008. Kvôli mimoriadne prísny podmienkam zo strany americkej administratívy prestal Singapur otvárať účty americkým občanom, čo môže odchod najbohatších ešte urýchliť.

ANTI MARKET

Prečo majú francúzske firmy 49 zamestnancov

Vo Francúzku je 2,4 krát viac firiem so 49 zamestnancami, ako s 50 zamestnancami. Nemajú Francúzi radi okrúhle čísla? Nie, skôr majú radi hrubé zákonníky. Viac ako 100 ročný zákonník práce *Code du Travail* totiž na 320 stranách diktuje zamestnávateľom podmienky čo a ako pri zamestnávaní. Ak firma dosiahne počet 50 zamestnancov, musí založiť zamestnaneckú radu, predstaviť nakladanie so ziskom a predložiť rade reštrukturalizačné plány pre prípad, ak sa firma rozhodne prepustiť zamestnancov z ekonomických dôvodov.

To nie sú práve maličkosti, najmä ak máte malú firmu s pár desiatkami zamestnancov. Jedným z riešení je radšej formálne založiť ďalšiu firmu, ale aj to so sebou nesie výrazné administratívne náklady, ktoré zaťažujú podnikateľa, a tým aj celú ekonomiku.

Druhou možnosťou je vyhýbať sa zamestnávaniu neoverených ľudí, ktorých bude problém prepustiť v prípade, že sa v práci neosvedčia. Do tejto kategórie spadajú najmä absolventi a mladí ľudia s nízkou praxou a minimálnymi referenciami. Z tých je momentálne nezamestnaných 22%, čo je ale ešte stále dobré v porovnaní s Gréckom či Španielskom, kde pracovné regulácie odstavili mladých od práce takmer dokonale.

Načo ďalšia stanica?

Týždeňník *Trend* priniesol zaujímavý článok na tému financovania investícií na železniciach z eurofondov. Budovať sa má nová pod-

zemná železničná stanica pri bratislavskom Trnavskom mýte, s očakávanými nákladmi 424 mil. eur. V kruhu s priemerom 5 km tak ku staniciam Hlavná stanica, Bratislava Nové Mesto, Bratislava Predmestie, Bratislava Vinohrady, pribudne 5 stanica. Pýtate sa prečo?

Argument č. 1

„Hlavná stanica je už vyťažená na sto percent a nie je možné ju rozšíriť. Ak chceme riešiť zvýšenú prímestskú dopravu ďalšími vlakmi, musíme ju odľahčiť a časť spojov presmerovať na novú železničnú stanicu,

Argument č.2

ŽSR tvrdia, že nová stanica je potrebná, lebo Hlavná stanica „nesplňa európske štandardy dĺžkou nástupísk a je situovaná v oblúku“. Protiargumenty?

1) Pôvodne sa uvažovalo s tunelom z novej železničnej stanice popod Dunaj do železničnej stanice Petržalka. Dnes však podľa Trendu EK odmieta financovať miliardovú stavbu, a prepojenie sa neuskutoční. Malo ísť pritom o prepojenie, ktoré by umožnilo príjazd rýchlikov z Paríža cez Viedeň a Petržalku do Bratislavy. Od tohto podivného nápadu EK upustila. Nová stanica teda bude koncová, a jediný rozdiel oproti súčasnému stavu bude v tom, že vlaky ktoré dnes končia na bratislavskom Predmestí, budú môcť zísť na Trnavské.

2) Trend uvádza, že všetky podstatné medzinárodné rýchliky budú naďalej stáť na Hlavnej stanici. Dĺžka perónu teda zdá sa nie je podstatná. (A zdržovať medzinárodné rýchliky zachádzaním do neprejazdnej stanice tiež nedáva zmysel).

Možno prehliadame nejaké dôležité skutočnosti z koncepcie rozvoja železničnej dopravy v Bratislave. Budeme radi, ak nás na ne upozorníte. Ale takto postavená výstavba sa zdá byť viac než zbytočná. Tento príklad poukazuje na skutočnosť, ako ľahko sa míňajú peniaze európskych daňových poplatníkov v mene vyššieho cieľa, ktorý nemusí byť ekonomicky definovaný návratnosťou – zvýšením dopravnej dostupnosti. Akosi sa však zabúda, že každé minúté euro má alternatívne náklady. Počnúc v znižovaní daní, končiac v investíciách do užitočnej infraštruktúry.

JURAJ KARPIŠ: EKONOMICKÝ VÝZNAM ZLATA AKO KOMODITY S MONETÁRNYM DOPYTOM

Prečo rástla cena zlata posledné desaťročie? Možno považovať zlato za peniaze? Je zlato v bubline?

Odpovede aj na tieto otázky hľadáme v publikácii Ekonomický význam zlata ako komodity s monetárnym dopytom, ktorú si v INESS môžete zakúpiť za 3,99 eur.

PHILIPP BAGUS: TRAGÉDIA EURA

Slovenské vydanie: (c) TRIM Broker a INESS

Rok 2011, 160 strán

Knihu si môžete za cenu 9,50 Eur zakúpiť v INESS alebo v obchode vo vašom meste.